

3 / Pra

3.1. Psaní i/í – y/ý

v kořenech slov	po obojetných samo- hláskách píšeme většinou měkké i/í	<i>hbitý, lízat, míchat, pilný, vidět, zima</i>
	tvrdé y/ý píšeme jen ve vyjmenovaných sloveh a slovech k nim příbuzných	<i>být, nebýt, bývat, (ne)bývalý, bytí, živobytí, starobylý, blahobyt, dobytel, pobyt, zbytek aj.</i>
v příponách	se zpravidla píše měkké i/í	<i>parkov-iště, kous- íček, slíb-it, brz-ičko</i>
	výjimku tvoří několik případů zařazených mezi vyjmenovaná slova	<i>brzy, slepýš, Ruzyně</i>
v předponách	se tvrdé y/ý píše pouze v předponě vy/vý	<i>vy-hledat, vy- svědčení, vý-střih, vy-hláška, vý-živa</i>
v koncovkách podstatných a přídavných jmen	se psaní i/í a y/ý řídí podle příslušných vzorů	<i>vzteklí psi (skloňujeme podle vzorů mladí, páni), do <i>Ostravy</i> (<i>Ostrava</i> – žena/y), <i>Boleslavi</i> (<i>Boleslav</i> – kost/i)</i>
v koncovkách sloves	přítomné tvary se vždy píší s i/í	<i>prosím, políbíš, vozí, volíme, koupí</i>

v koncovkách sloves	v příčestí minulém – o psaní i, y rozhoduje mluvnická shoda podmětu s přísudkem – je-li podmětem podstatné jméno rodu mužského životného , píšeme v minulém příčestí -i – je-li podmětem podstatné jméno rodu mužského neživotného či ženského , píšeme v minulém příčestí -y – je-li podmětem podstatné jméno rodu středního , píšeme v minulém příčestí -a	<i>Chlapci nepřišli. Vlci vyli.</i> <i>Sešity ležely. Lesy šuměly. Dívky odešly. Lodě/lodi vypluly.</i> <i>Kořata mňoukala. Poupata rozkvetla.</i>
-------------------------------	--	--

3.2. Vyjmenovaná slova

■ **B – být, bydlet/bydlit, obyvatel, byt, příbytek, nábytek, obyčej, bystrý, bylina, kobyla, býk, Přibyslav.** K těmto vyjmenovaným slovům existuje velké množství slov příbuzných, která si lze od uvedených slov odvodit, např.

být	<i>nebýt, bývat, bývávat, bývalý, nebývalý, bytí, živobytí, starobylý, bytost, dobýt, blahobyt, dobývat, dobyvatel, nedobytný, pobýt, pobývat, pobyt, přibýt, odbýt, přibývat, odbývat, neodbytný, pozbýt, ubývat, úbytek, ledabyly, nazbyt, přebývat, přebytečný, nadbytečný, zbývat, zbytek, nezbytně, zbytečný, zbývající, zbylý, všudybyl, abych, abys, aby, abychom, abyste, kdybych, kdybys, kdyby, kdybychom, kdybyste</i>
------------	---

bydlet	<i>obydlí, bydliště, bydlo, obydllet, (ne)obydlený, zabydlet (se), zabydlený</i>
obyvatel	<i>obyvatel(stvo), obývací (pokoj), (ne)obyvatelný</i>
byt	<i>obytný (přívěs), ubytovat, ubytovna, bytová (jednotka), nebytový (prostor), ubytovací (zařízení), bytná, bytelný</i>
příbytek nábytek	<i>nábytkářský, nábytkářství, nábytkář</i>
dobytek	<i>dobytčí (farma), dobytče, dobytkářství</i>
obyčej	<i>(ne)obyčejný, (ne)obyčejně</i>
bystřý	<i>bystře, bystrost, bystřina, bystrozraký, zbystřit, Bystřice, Bystrouška</i>
bylina	<i>bylinka, bylinkový, bylinný, bylinářka, býlí, býložravec, černobýl, zlatobýl</i>
kobyla	<i>kobylka, kobylí, Kobylisy, Kobylnice</i>
býk	<i>býčí (zápasy), býček, býkovec</i>
Přibyslav	<i>přibyslavský</i>

Další slova a vlastní jména: *babyka*
(druh javoru), *Bydžov*, *Zbyněk*, *Zbyšek*

POZOR na pravopis následujících slov:

být = existovat	bít = mlátit, bít se = bojovat
nabýt = získat (<i>nabýt majetek vědomosti</i>)	nabít = 1) natlouci (<i>někomu</i>) zatlouci (<i>hřebík</i>) 2) vsunout náboj (<i>nabít zbraň</i>) 3) doplnit kredit (<i>nabít mobilní telefon</i>)
dobýt = 1) zmocnit se (<i>dobýt území</i>) 2) dosáhnout něčeho s úsilím (<i>dobýt svobodu</i>)	dobít = 1) dokončit usmrcení (<i>dobít raněnou zvěř</i>) 2) doplnit elektrickým nábojem (<i>dobít baterii</i>) (též <i>dobít mobilní telefon</i>)

odbýt = 1) ledabyle provést (<i>odbýt práci</i>) 2) odmítnout (<i>nedal se odbýt</i>) pobýt = zdržet se (<i>to sis tam dlouho nepobyl</i>)	3) přestat bít (<i>srdce došlo</i>) odbít = odtlouci (<i>hodiny odbily půlnoc</i>)
přibýt = 1) připojením (se) zvětšit počet (<i>přibyl nový žák, přibyla nám práce</i>) 2) přibrat (<i>přibýt na váze</i>) 3) přicestovat (<i>delegace přibyla do Prahy</i>) ubýt = zmenšit se (<i>ubýlo mi starostí</i>) vybýt = viz zbýt (<i>nějaké peníze vybyly</i>)	pobít = 1) hromadně usmrtit (<i>pobil své nepřátele</i>) 2) přibitím opatřit na povrchu (<i>pobít střechu plechem</i>) přibít = přitlouci (<i>přibít hřebík</i>), připevnit hřebíkem (<i>přibít obraz</i>)
zbýt = zůstat (<i>zbylo mi málo peněz</i>)	ubít = usmrtit (<i>ubít psa</i>)
bydlo = příbytek býlí = plevel	vybít = úplně pobít (<i>vybít dobytek</i>), rozbít, spotřebovat, vyčerpat (<i>baterie se vybila</i>), vyřadit ze hry (<i>při vybíjení</i>) sbít = 1) přitlouci k sobě (<i>sbít prkna k sobě</i>) 2) tím zhotovit (<i>sbít ptačí budku</i>)
bydlo = příbytek býlí = plevel	bidlo = tyč, žerd' bílý = tj. v bílé barvě (příd. jméno tvrdé) bílí = natírá na bílo – <i>bílí stěnu</i>, ale též činí bílým, tj. bělí – <i>bílí prádlo na slunci</i> = též množné číslo od bílý – <i>bílí kocouři</i>
ubytovna = zařízení k dočasnému hromadnému ubytování	ubikace = společná, hromadná ubytovna

Pozor – následující slova píšeme s měkkým i/í: *hbitý, slíbit, krupobití, vlnobití, bič, Bílina*

■ **L** – slyšet, mlýn, blýskat se, polykat, plynout, plýtvat, vzlykat, lýko, lysý, lýtko, lyže, pelyněk (silně aromatická bylina), plyš + slova příbuzná

slyšet	<i>slýchat, slýchávat, neslyšný/ě, slyšitelný, neslýcháno, nedoslýchat, nedoslýchavý, uslyšet, vyslyšet, neslyšící, slyšení (audience)</i>
mlýn	<i>mlynář, mlynářský, mlynářka, mlýnský, mlýnek, mlýnice</i>
blýskat se	<i>blýsknout se, zablýsknout se, blýskavý, blyštivý, blyště(i)t se, zablyštět se, oblýskaný, nablýskaný, zablýskat, zablýsknout se</i>
polykat	<i>polykání, (ne)spolykat</i>
plynout	<i>uplynout, uplynulý, plyn, plynný, plynový, plynně, rozplynout se, rozplývat se, splynout, splývat, splývavý, splývání, vyplývat, oplývat (bohatstvím), splynutí;</i>
plýtvat	<i>plýtvání, neplýtvat</i>
vzlykat	<i>vzlyk, vzlykot, vzlykání, vzlyknout, rozvzlykat se, zavzlykat, zalykat se</i>
lýko	<i>lýčí, lýčený, lýkový, lýkovec (jedovatý keř), lýkožrout (brouk)</i>
lysý	<i>lysina, lysinka, lyska, olysalý, Lysá nad Labem, Lysolaje</i>
lýtko	<i>lýtková (kost)</i>
lyže	<i>lyžovat, lyžař(ka), lyžařský, lyžování, zalyžovat si, lyžičky</i>
pelyněk	<i>pelyňkový</i>
plyš	<i>plyšový</i>

Další slova a vlastní jména:

plytký (povrchní – *plytká řeč*), *Volyně*

POZOR na pravopis následujících slov:

<i>blýská se</i> = objevují se blesky; třpytí se (<i>drahokam se na slunci blýská</i>)	<i>blízká</i> = nedaleká (<i>blízká vesnice</i>)
<i>lyska</i> = pták nebo lysina (na hlavě)	<i>líska</i> = lískový keř nebo bedýnka na ovoce
<i>lýčený</i> = lýkový, tj. zhotovený z lýka	(vy) <i>líčený</i> (děj), (na) <i>líčený</i> (obličej)
<i>lyže</i> = sportovní náčiní	<i>líže</i> (od lízat)
<i>lysý</i> = jsoucí bez porostů, holý (<i>lysá hlava</i>)	<i>ližina</i> = podklad pod břemeno
<i>mlýn</i> = budova, zařízení na mletí	<i>lisy</i> – množné číslo od lis
<i>slynout</i> = být proslulý (<i>slynout krásou</i>)	<i>mlít</i> (sloveso – <i>mele mouku</i>)
<i>vlýs</i> = ozdobný vodorovný pruh na stěně nějaké stavby	<i>slinit</i> = navlhčovat slinami
<i>vyplývat</i> (z toho vyplývá)	<i>linout se</i> = jemně se šířit (<i>vůně se linula</i>)
<i>splynout, splynutí</i> = spojit se v jeden celek, sloučení	<i>lis</i> = přístroj na lisování
<i>splývat</i> = 1) k splynout 2) plout po povrchu vody (<i>děti se učí splývat</i>) 3) viset volně dolů (<i>vlasy jí splývají na ramena</i>)	<i>vlis</i> (k vlisovat)
	<i>vyplívat</i> (od plívat – něco na zem)
	<i>splín</i> = melancholická sklíčenost spojená s nudou

Pozor – následující slova píšeme s měkkým *i/í*: *lišej* (vyrážka), *lišaj* (motýl), *lichý*, *plískanice* (déšť se sněhem – podzimní plískanice), *plísnit* (kárat), *lísat se*, *lízat*, *bitva u Lipan*, *lítost*